

PÄIJÄT-HÄMEEN
KANSAINVÄLISEN TOIMINNAN
OHJELMA
2007-2010

SISÄLLYSLUETTELO

1. Maakunnan tulevaisuuden ratkaisuja tehdään tänään	3
2. Maakunnan kansainvälinen toimintaympäristö ja kansainvälistämisen visio	3
3. Maakunnan kansainvälisen toiminnan painopisteet ja varsinaiset toimenpiteet	4
3.1. Elinkeinoelämän klustereiden kansainvälistymisen tukeminen	5
3.2. Koulutus turvaa maakunnan kansainvälisen kilpailukyvyn	7
3.3. Maakunnan kansainvälinen edunvalvonta	9
3.4. Päijät-Hämeen kaupunkien ja kuntien ystävyyskuntayhteistyö	10
4. Rahoitusvälineet	11
5. Kansainvälisen toiminnan ohjelman toteutumisen seuranta	12
Liitteet	

1. Maakunnan tulevaisuuden ratkaisuja tehdään tänään

Päijät-Hämeen kansainvälisen toiminnan ohjelma perustuu Päijät-Hämeen maakuntasuunnitelmaan ja maakuntaohjelmaan, jotka ovat tahdonilmaisu maakunnan tavoiteltavasta tulevaisuudesta. Päijät-Hämeen strategiset valinnat perustuvat maakunnan kehittyvään asemaan ja kasvavaan rooliin Suomessa ja maailmalla. Maakunnan tavoitteena on saavuttaa määrittelemillään painopistealueilla johtajuutta ja vastuuta kansallisella tasolla. Tavoitteen saavuttamiseksi maakunnassa tehdään monipuolista yhteistyötä kansainvälisten ja maakunnallisten toimijoiden sekä erityisesti valtakunnan pääkeskuksen Helsingin ja sitä ympäröivän metropolialueen toimijoiden kanssa, johon myös Päijät-Häme kuuluu osana. Linkittyminen perustuu työnjakoon, erilaisiin rooleihin ja keskinäiseen sopimiseen. Maakunta muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden, jossa kaikilla toimijoilla on omat vastualueet. Maakunnan koulutuksen, tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisääminen sekä erityisesti aikuiskoulutuksen kehittäminen kansallisesti huipputasolle ja määrältään maakuntaa laajempaa tarvetta tyydyttäväksi, nostavat Päijät-Hämeen tuottavuuden ja tehokkuuden kärkisijoille maakuntien välisessä vertailussa.

Ihmisten taitoihin ja osaamiseen investoiminen perinteisiin infrastruktuureihin investoimisen sijaan on maakunnan menestymisen avain. Väestön ikärakenteen muutos luo uusia haasteita ja mahdollisuuksia. Yhteiskunnan kyky tuottaa palveluita ja maakuntalaisten valmiudet käyttää uudella tavalla tuotettuja palveluja ovat tulevaisuuden keskeisiä haasteita. Yrittäjäyys ja yrittäjähenkisyys ovat muutoksen avaintekijöitä. Maakunnan asema on muuttunut nopeasti viimeisen kymmenen vuoden aikana. On perusteltua olettaa myönteisen kehityksen jatkuvan myös tulevaisuudessa, mikäli maakunnan toimijat ovat valmiita työskentelemään jatkossakin yhteisten päämäärien mukaisesti.

Suurten kaupunkiseutujen politiikkakokonaisuus on osa kansallista kaupunkipolitiikkaa. Suurille kaupunkiseuduille kohdistetaan niiden erityispiirteiden edellyttämiä valtion panostuksia seutujen omien kehittämisstrategioiden perusteella, joissa painotetaan erikoisosaamisen ja kansainvälisten yhteyksien vahvistamista. Suomen suuret kaupunkiseudut kilpailevat maailmanmarkkinoilla yritysten ja muiden toimintojen sijoittumisesta.

Lahden alueen osaamiskeskusohjelman mukaan vuonna 2010 Lahden alue on käytäntölähtöisen innovaatiotoiminnan huippualue ja kansainvälisesti tunnettu hyvinvointipalvelutuotannon mallien uudistaja. Elinkeino-, korkeakoulu- ja innovaatiostrategiat tukevat tämän tavoitteen toteutumista. Osaamiskeskusohjelman keskeisiä toimenpiteitä ovat mm. kansainvälistymisen esteiden systemaattinen poistaminen sekä voimakkaasti kasvavien kansainvälisten markkinoiden hyödyntäminen.

2. Maakunnan kansainvälinen toimintaympäristö

Päijät-Häme on kansainvälisesti laajalle verkottunut eurooppalainen maakunta. Päijät-Häme on selkeästi osa Itämeren piirin liiketoimintakeskusta ja kehittyvää Pohjois-Euroopan talousaluetta. Päijät-Häme on hyvin saavutettava alue, joka yhdistää ja kokoaa eri alojen toimijoita logistisena keskuksena. Globaalissa taloudessa jokaisen yrityksen, organisaation ja asukkaan on harkittava omalta osaltaan kansainvälistymisen merkitystä ja toimintansa kansainvälistymisen tasoa.

Euroopan unionin Lissabonin tavoitteiden mukaan Euroopasta tulee rakentaa maailman dynaamisin ja kilpailukykyisin tietoon perustuva talousalue, jonka avainkäsitteitä ovat talouskasvu, sosiaalinen yhteenkuuluvuus, ympäristön kunnioittaminen ja täystyöllisyys. Lissabonin tavoitteet ovat laaja-

alaisia - talouskasvua, työllisyyden kohentamista, sosiaalista kehitystä ja parempia koulutusjärjestelmiä. Ympäristön hyvinvoinnin lisääminen on myös keskeinen lähestymistapa Lissabonin strategiassa. Päijät-Hämeen tuleekin omilla vahvuusalueillaan olla mukana toteuttamassa Lissabonin tavoitteita muiden Etelä-Suomen maakuntien kanssa.

Päijät-Hämeen kansainvälisillä toimijoilla on edustustoja Brysselissä, Pietarissa ja Sanghaissa sekä runsaasti kahdenvälisiä yhteistyösuhteita muiden eurooppalaisten alueiden kanssa. Päijäthämäläinen elinkeinoelämä toimii kuitenkin globaalisti. Kuuluminen OECD:n jaottelussa Helsingin metropolialueeseen, on mahdollisuus maakunnalle, jonka avulla voidaan vahvistaa yhteistyömahdollisuuksia pääkaupunkiseudun toimijoiden kanssa.

Maakunta on aktiivisesti kehittänyt yhteyksiään erityisesti läheisen Pietarin alueen ja Baltian maiden alueiden kanssa. Nopeasti kehittyvät kansantaloudet niin Venäjällä kuin Baltiassa luovat uusia mahdollisuuksia päijäthämäläisille toimijoille erityisesti elinkeinoelämän ja koulutuksen saralla. Viime vuosina Venäjän talouden vahvistuessa päijäthämäläiset toimijat ovat palanneet Venäjän kasvaville markkinoille 1990-luvun laman aiheuttaman tauon jälkeen. Venäjän uusi ja kasvava talous tarjoaa runsaasti mahdollisuuksia Päijät-Hämeen elinkeinoelämälle. Maakunnan ja erityisesti virolaisten alueiden yhteistyölle on myös luotu kestävätkä rakenteet Viron itsenäistymisen jälkeen. Kokonaisuudessaan Baltian nopeasti kasvavat taloudet ovat päijäthämäläisille toimijoille kansainvälisesti maantieteellisesti lähintä yhteistä sisämarkkina-alueetta Euroopan unionissa.

Päijäthämäläisen vientiteollisuuden ja logistiikkayritysten toimintaedellytykset ovat parantuneet huomattavasti viime vuosina. Infrastruktuurin osalta liikennejärjestelmän parannukset Helsingin suuntaan (moottoritie ja oikorata) ovat toteutuneet, ja lähitulevaisuudessa aloitetaan Pietarin radan parantaminen. Lisäksi lähellä sijaitseva Helsinki-Vantaan kansainvälinen lentokenttä ja uusi Vuosaaren satama Helsingissä parantavat ja vahvistavat entisestään maakunnan gateway-asemaa idän ja lännen välillä.

Päijät-Häme on yksi maailman johtavista talvi- ja liikuntaurheilukeskuksista sekä Suomen talvinen kasvo maailmalle Lapin rinnalla. Päijät-Hämeessä on maakuntaohjelman mukaisesti vuonna 2030 maailman johtavat ympäristöalan, liikunnan (liikunnan megamaakunta huipuissa, osaamisessa ja elintavoissa) ja kulttuurin klusterit. Päijät-Hämeestä on tullut myös Itämeren alueen johtava viljaklusteritoimija. Uudessa globaalissa taloudessa tavoittelemme maailman vetovastuuta ympäristöalan tiedepuistoissa. Maakunnan keskuksella Lahdella on eurooppalaisen kulttuurikaupungin asema ja Pohjois-Euroopan paras musiikkisali.

Kansainvälistämisen visio

Päijät-Häme on vuonna 2030 merkittävä kasvukeskus ja osa korkeatasoista Itämeren piirin eurooppalaista liiketoimintakeskusta

3. Maakunnan kansainvälisen toiminnan painopisteet ja varsinaiset toimenpiteet

Maakuntasuunnitelma painottaa tuottavuuden ja tehokkuuden parantamista läpi ihmisen elinkaaren, työelämässä ja julkisten resurssien ohjauksessa. Tulevaisuudessa tuottavuuden parantaminen tapahtuu laajalti eri sektoreiden ja klustereiden toiminnoissa ja niiden rajapinnoissa. Tuottavuus- ja tehokkuusvaatimukset edellyttävät, että yksilöinä yhteisössä olemme yrittäjähenkisiä, kustannustietoisia ja hyödynnämme resurssit tehokkaasti.

Julkisten ja yksityisten resurssien käyttämisen perustana ovat tuottavuus ja tehokkuus. Palvelu- ja tuotemarkkinoilla on oltava pääsääntöisesti sama vaatimustaso tuottavuuden ja tehokkuuden osalta riippumatta siitä, kuka palvelun tai tuotteen tilaaja on. Resursseja on käytettävä kilpailukykyisesti sekä toimijoiden sisäisissä että ulkoisissa prosesseissa, jolla tarkoitetaan, että nykyisten julkisten palvelujen tuottavuutta nostetaan olennaisesti. Tuottavuuden parantamisessa käytetään kilpailuttamista, uuden teknologian soveltamista ja uudistettavia toimintaprosesseja. Elinkeinoelämän ja julkisen sektorin uudet toimintamallit sekä verkostojen kehittyminen yhdessä T&K:n lisäämisen ja hyödyntämisen kanssa mahdollistavat maakunnan kilpailukykyisen muutoksen.

Päijät-Hämeen vahvuutena on hyödyntää monialaisen yliopistokeskuksen, ammattikorkeakoulujen ja alueen kansainvälisten yritysten huippuosaamista uusien ja uusiutuvien osaamiseen perustuvien liiketoimintojen käynnistämiseksi ja uusien yritysten perustamisessa. Maakunnan vahvat klusterit antavat hyvän kasvualustan uusien teknologioiden hyödyntämiselle ja synnyttämiselle globaalilla, eurooppalaisella ja kansallisella tasolla.

Kestävä kilpailukyky perustuu teknologiseen edistymiseen ja uusiin toimintatapoihin. Teknologinen kehitys vaatii tietoisista investoimista tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä perustutkimukseen. Kehitys tarkoittaa tuottavuuden ja tehokkuuden kasvua hyödyntäen osaamista ja prosessien uudistamista mm. innovatiivisuuden avulla. Työssä voidaan tukea ihmisten luovuutta ja innovaatiotaitojen karttumista soveltamalla innovatiivisia koulutus- ja tuottamismenetelmiä. Innovaatioyritysten kasvuedellytyksiä, julkisten palveluiden toimintaprosesseja ja -malleja tulee edelleen kehittää ja parantaa (etenkin TE-keskus, Tekes, Finpro ja Finnvera). Alueellisen pääomasijoitustoiminnan toimintaedellytyksiä tulee myös viedä eteenpäin.

Päijät-Hämeessä kehitetään toimintakulttuuria, jossa yritysklustereiden luovat ratkaisut otetaan täysimääräisesti käyttöön. Maakunta vahvistaa pk-yritysten mahdollisuuksia verkottua osaksi kansainvälistä kasvua osana yritysverkostoja. Lisäksi parannetaan toimijoiden yhteyksiä korkeakoulutukseen ja tutkimukseen. Maakunnassa lisätään panostuksia T&K kasvattamiseen. Kansainvälistymiseen luodaan verkostoja, joita voidaan hyödyntää kilpailukykyyn kehittämiseksi.

Yksityisen ja julkisen sektorin kilpailukykyä parannetaan tutkimus- ja kehitysprojekteilla, jotka organisoidaan suuremmiksi kokonaisuuksiksi yhteistyössä korkeakouluyksiköiden kanssa.

3.1. Elinkeinoelämän klustereiden kansainvälistymisen tukeminen

Kansainvälistymisen edistäminen on koko elinkeinoelämän läpi menevä kehittämisen työkalu. Lahden alueella panostetaan elinkeinotoimijoiden oman kansainvälisen osaamisen merkittävään lisäämiseen, yritysten kansainvälistymispalveluiden kehittämiseen, yhteisiin toimintatapoihin ja avauksiin. Kansainvälistä verkostoitumista tehostetaan hyödyntämällä koko Lahden alueen elinkeinopoliittisen yhteistyöverkoston kansainvälisiä yhteyksiä.

Yrityksille tarjottavat kansainvälistymispalvelut toteutetaan alueellisena yhteistyönä ja osana klustereiden kehittämistoimintaa, jonka perusta on markkina- ja businesslähtöisyydessä huomioiden globaalit tavoitteet.

Haasteena päijäthämäläisen elinkeinoelämän kansainvälistämisessä on yritysten pieni koko. Lähes 95% maakunnan yrityksistä on alle kymmenen henkilöä työllistäviä, mutta toisaalta maakunnan elinkeinoelämän vahvuutena on sen toimialojen monipuolisuus.

Yritysten kansainvälistyminen Päijät-Hämeessä on siis muutakin kuin vientitoiminnan tukemista. Pienten ja keskisuurten yritysten toimintaedellytyksiä on vahvistettava erityisesti kansainvälisten valmiuksien parantamisessa. Uhkaavan tulevaisuuden työvoimapulan hillitsemiseksi yrityksiä on valmennettava mm. ottamaan vastaan työntekijöitä vieraista kulttuureista ja toisaalta erityisesti palveluyrityksissä kehittämään palveluja ulkomaalaisille asiakkaille. Klusterityöllä kehittämisorganisaatiot voivat erilaisin toimenpitein vahvistaa pk-yritysten kasvua.

Nopeasti muuttuvassa maailmassa innovatiivisuuden ja luovuuden merkitys korostuu. Uusiutumiseen ja innovaatioiden syntyyn tarvitaan monenlaista osaamista ja eri osaamisalueiden yhdistämistä. Innovaatioprosessi on myös oppimisprosessi, jossa uusia tietoja ja taitoja syntyy hyödynnettäväksi myös tulevaisuudessa. Kestävä kilpailukyky perustuu teknologiselle edistymiselle ja uusille toimintatavoille. Investoinnit aineelliseen ja henkiseen pääomaan ovat vain keino hyödyntää ideoita sitä, miten raaka-aineista saadaan hyödykkeitä ihmisten tarpeiden tyydyttämiseen. Teknologinen kehitys vaatii tietoista investoimista tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä perustutkimukseen. Kehitys tarkoittaa tuottavuuden ja tehokkuuden kasvua hyödyntäen osaamista ja prosessien uudistamista mm. innovatiivisuuden avulla.

Lahden alueen elinkeinostrategian 2005-2008 mukaisesti Lahden alueella ympäristöosaamisen ympärille kasvatetaan vahva toimijajoukko, joka tarjoaa uusia instrumentteja muille alueen vahvoille klustereille ja toimialoille sekä kehittyy omana kasvualueenaan. Nykyisten vahvojen kivijalkaklustereiden – ympäristö, vilja, mekatroniikka, puutuote ja muovi – kehittymistä ja kasvua tuetaan, panostaen samalla tulevaisuuden kasvualojen – logistiikka, matkailu, muotoilu ja hyvinvointi – kehittämiseen.

Päijät-Hämeeseen on kehittynyt Suomen toiseksi merkittävin ympäristöliiketoimintakeskittymä. Lahden alueella sijaitsee kaikkiaan 10 % koko Suomen ympäristöliiketoiminnasta. Liikevaihdolla mitattuna teollisuusyritykset tuovat 74 % alueen ympäristöalan liikevaihdosta, kun ympäristöklusteri määritellään laaja-alaisesti. Lahden alueen ympäristöalan erikoisosaamista ovat julkisen sektorin vesistöhoito-osaaminen, kansainvälinen projektikokemus sekä maaperä-, jäte- ja kierrätysosaaminen. Alueella toimii huipputason kierrätys- ja jätehuoltoalan teknologiaintensiivisiä yrityksiä, samoin jäteveden käsittelyyn liittyvä liiketoimintaosaaminen on kansainvälisesti korkeatasoista.

Lahti on yksi Suomen muotoilun innovaatiokeskuksista. Tunnetuin muotoilun toimijoista on Lahden ammattikorkeakoulun Muotoiluinstituutti, jonka vastuualueita ovat viestinnän ja muotoilun koulutus. Teollisen muotoilun, korumuotoilun ja media-alan koulutus ovat saaneet osakseen erityistä huomiota. Muotoilun tutkimuslaitos puolestaan on kehittynyt huipputasolle yritysten tuotekehityksessään tarvitsemien käyttäjätutkimusten toteuttajana.

Lahden alueen muotoilun verkostoon kuuluu koulutusorganisaatioiden ja tutkimuslaitosten lisäksi lukuisia muotoilualan yrityksiä, joita Muotoiluinstituutista valmistuneet ammattilaiset ovat perustaneet. Alueen teollisuusyritykset ovat viime vuosina lisääntyvässä määrin palkanneet teollisen muotoilijan koulutuksen saaneita henkilöitä tuotekehitystiimien jäseniksi. Lahden alueella on pääkaupunkiseudun jälkeen toiseksi eniten muotoilualan palveluyrityksiä Suomessa.

Tulevaisuudessa yksi menestystekijöistä on muotoiluosaaminen ja yritysten kyky hyödyntää sen tuoma kilpailuetu. Teknolוגiateollisuuden määrittelemät neljä tärkeintä haastetta ovat: teknologian toimittamisesta palveluratkaisujen tuottamiseen, asiakaskeskeisyydestä käyttäjälähtöisyyteen, sisäisestä suunnittelusta ulkoisiin suunnittelupalveluihin ja toimituskohtaisesta tuotesuunnittelusta ennakoivaan kehitystyöhön.

Toimenpiteet:

1. Päijät-Hämeestä luodaan tunnettu kilpailukykyinen ympäristöosaamisen maakunta, jossa ekotehokkuudella tarkoitetaan tuottamista vähemmistä raaka-aineista ja energiasta enemmän palveluja ja hyvinvointia. Maakunnan avaintoimialat ja julkinen toiminta ovat tuottavuudeltaan ja tehokkuudeltaan kansallisesti korkeimmalla tasolla.
2. Yrittäjyyden ja yritysmäärän nostamiseksi Päijät-Hämeessä lisätään monipuolisia rahoitusmahdollisuuksia sekä asiakaslähtöisiä neuvonta- ja kehittämispalveluita. Painopiste on erityisesti innovatiivisten, aloittavien, kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten toiminnan edistämisessä.
3. Klusterien kehittämistarpeiden mukaisesti rakennetaan toimialojen välisiä yhteyksiä ja kytkentöjä maakunnan omiin osaamiskeskuksiin, valtakunnallisiin ja kansainvälisiin osaamiskeskuksiin, tutkimuskeskuksiin sekä koulutusjärjestelmiin. Verkostomaisella toiminnalla ja siinä erityisesti välittäjäorganisaatioilla on keskeinen rooli pk-yritysten liiketoimintaosaamisen sekä markkinoinnin ja kansainvälistymisvalmiuksien kehittämisessä.

3.2. Koulutus turvaa maakunnan kansainvälisen kilpailukykyyn

Päijät-Hämeen monialaiset koulutustoimijat kuten Lahden yliopistokeskus ja maakunnan korkeakoulut ml. ammattikorkeakoulut ja ammatilliset oppilaitokset ovat luomassa vahvaa verkostoa osaamisen kehittämiseksi mutta ovat myös verkostoituneet globaalisti. Koulutuksella kehitetään taitoja toimia erilaisissa kulttuureissa sekä luodaan avointa maailmankuvaa erilaisia kulttuureita ja toimintatapoja kohtaan. Päijät-Hämeen koulutustoimijat ovat verkottuneet globaalisti sopimus pohjaisesti kuin myös lukuisten liikkuvuushankkeiden kautta. Yhteistyötä tehdään aktiivisesti Itämeren piirissä, erityisesti lähialueilla Venäjän ja Baltian suuntaan, mutta koulutustoimijat ovat rakentaneet Euroopan ohella myös yhteyksiä Kiinaan, Intiaan, Japaniin ja Vietnamiin.

Avoin suhtautuminen vieraisiin kulttuureihin on perusedellytys menestymiselle kilpailussa globalisoituvassa maailmassa, niin päijäthämäläisten toimijoiden menestymiselle ulkomailla kuin vieraista kulttuureista meille saapuvien Päijät-Hämeessä.

Päijät-Häme vahvistaa osaamisrakenteita ja luo mahdollisuuksia hyödyntää paremmin kansallista tutkimus- ja kehittämisrahoitusta alueellisesti. Lähtökohtana on tukea elinkeinoelämän tarpeista syntyvien alueellisten innovaatorakenteiden kehittämistä sekä verkottaa ja hyödyntää kansallista ja kansainvälistä alueellista innovaatio- ja teknologiapolitiikkaa. Maakunnan vahvaa muotoiluosaamista käytetään hyväksi yritystoiminnassa. Päijät-Hämeen innovaatorakenteet ovat kehittymässä ja alueella ollaan luomassa mallia, joka tuottaa kansainvälistä kilpailukykyä ja itsetoteutusmallia mutta ennen kaikkea mahdollisuuksia. Menestymisen edellytyksenä on

klustereiden erikoisosaaminen mutta myös tämän kytkeytyminen eri alojen valtakunnallisiin ja kansainvälisiin osaamisen organisaatioihin.

Alueellinen korkeakoulumalli perustuu vahvaan linkitykseen yliopistoihin, uudenlaisiin tutkimus- ja koulutusyhdistelmien rakentamiseen sekä innovatiivisiin avauksiin tieteen ja elinkeinoelämän välillä samalla hyödyntäen kansainvälistä tiedeyhteisöä tiedon haussa.

Osaamis- ja ammattitaitovaatimusten kasvu ja nopea sisällöllinen uusiutuminen, työvoiman ikääntyminen ja ikäpolvien väliset koulutuserot edellyttävät koulutustoiminnan rakentamista elinikäisen oppimisen periaatteelle. Koko kilpailukyky rakentuu yhä enemmän ja hyvin laajalla rintamalla tiedon ja osaamisen varaan. Erityisesti tietoon ja osaamiseen perustuvat palvelut lisääntyvät. Osaaminen mahdollistaa tiedon haun ulkomailta ja sen soveltamisen käytäntöön sekä kaupallistamiseen. Maailmalle verkottumisen kautta Päijät-Häme voi olla hyvän käytännön läheinen soveltaja. Koulutustason järjestelmällinen nostaminen on kehittämisen kannalta välttämättömyys. Kansainvälisesti korkeatasoisella koulutusosaamisella voidaan myös houkuttaa ulkomaisia opiskelijoita ja asiantuntijoita Päijät-Hämeeseen. Kehittyvien yritysten työvoimatarpeita täytetään maahanmuuttajien ammatillisen koulutuksen avulla. Päijäthämäläiset yritykset tarvitsevat myös tukea ulkomailla toimivien työntekijöidensä ammatilliseen koulutukseen erityisesti Venäjällä.

Maakunnan perusinfrastruktuuri on rakentumassa erinomaiseksi. Liikenne- ja tietoverkkojen palvelukyky on kansallisesti huipputasoa. Maakunnassa on runsaasti osaavaa työvoimaa ja uudella koulutusjatkumomallilla kyetään suhteellisesti nopeaan kouluttamiseen eri toimialojen tarpeisiin. Maakunnan kilpailukyky perustuu aikuisväestön tieto-taitoon ja sen soveltamiseen. Päijät-Hämeessä kehitetään toimintakulttuuria, jossa yritysklustereiden luovat ratkaisut otetaan täysimääräisesti käyttöön. Maakunta vahvistaa pk-yritysten mahdollisuuksia verkottua osaksi kansainvälistä kasvua osana yritysverkostoja. Lisäksi parannetaan toimijoiden yhteyksiä korkeakoulutukseen ja tutkimukseen. Maakunnassa lisätään panostuksia T&K kasvattamiseen. Kansainvälistymiseen luodaan verkostoja, joita voidaan hyödyntää kilpailukykyyn lisäämisellä.

Toimenpiteet:

1. Päijät-Häme hyödyntää monialaisen yliopistokeskuksen, ammattikorkeakoulujen ja maakunnan kansainvälisten yritysten huippuosaamista uusien ja uusiutuvien osaamiseen perustuvien liiketoimintojen käynnistämässä ja uusien yritysten perustamisessa. Maakunnan vahvat klusterit antavat hyvän kasvualustan uusien teknologioiden hyödyntämiselle ja synnyttämiselle globaalilla, eurooppalaisella ja kansallisella tasolla.
2. Osaamiseen perustuvaa kilpailukykyä lisätään rakentamalla osaamiskeskittymiä, vahvistamalla tiede- ja ammattikorkeakoulujen sekä tutkimuslaitosten roolia sekä edistämällä kansainvälistymistä ja ulkomaisia investointeja. Kehitetään kansainvälisiä ympäristöalan ja muotoilun maisteriohjelmia ulkomaisten opiskelijoiden, opettajien ja asiantuntijoiden saamiseksi maakuntaan.
3. Ammatillisen koulutuksen tehtävänä on valmentaa maahanmuuttajia yritysten työntekijöiksi sekä tukea lähialueille etabloituneiden yritysten henkilöstön osaamisen kehittämistä. Työvoimapulan uhatessa ammatillisen koulutuksen tehtävänä on huolehtia työperäisen maahanmuuton koulutustarpeista joko lähtömaassa tai Päijät-Hämeessä.

4. Sosiaalista eheyttä ja monikulttuurisuutta edistetään yhteisvastuullisella asuntopolitiikalla, vaikuttamalla kaupunkiseutujen eriytymiskehitykseen, aktiivisella maahanmuuttopolitiikalla sekä kehittämällä kaupunkien kulttuuripalveluja.
5. Päijät-Hämeen yliopisto- ja korkeakoulutoimijat osallistuvat maakunnalliseen kehittämistyöhön valitsemillaan painopistealueilla kansainvälistymistä painottaen. Päijät-Hämeen yliopistollista sivistys- ja osaamistasoa nostetaan. Elinkeinoelämää ja julkisen sektorin palveluja tuetaan korkeatasoisen tutkimuksen, kehittämisen ja koulutuksen avulla.

3.3. Maakunnan kansainvälinen edunvalvonta

Päijät-Häme on eurooppalainen maakunta, jolla on poliittiset toimielimet ja kansainvälinen puheoikeus. Päijäthämäläiset organisaatiot ja yritykset ovat omien alojensa ja elinkeinoelämän yhteyksiensä kautta mukana erilaisissa kansainvälisissä yhteenliittymissä, organisaatioissa ja verkostoissa.

Kolme eteläsuomalaista maakuntaa, Itä-Uusimaa, Kanta-Häme ja Päijät-Häme, perustivat vuonna 1999 yhteisen edunvalvontatoimiston Brysseliin toimimaan osana vajaan 200 aluetoimiston ketjua. Toimisto sijaitsee kahden tanskalaisen toimiston (North of Denmark ja Central Denmark) kanssa lähellä EU-korttelia, aivan aluepolitiikasta vastaavan pääosaston vieressä. Maakuntaliitot rahoittavat toimiston toiminnan, mutta he tarjoavat toimiston palvelut myös muille maakunnallisille toimijoille, joihin kuuluvat kunnat, kaupungit, elinkeinoelämä sekä koulutusorganisaatiot. Toimiston toiminnan punaisena lankana voisi pitää eri EU-politiikan lohkojen seuraamista erityisesti maakuntien sekä pienten ja keskisuurten kaupunkien näkökulmasta. Toimintaperiaatteena on nopea varhaisen tiedon välittäminen sekä yhteyksien avaaminen Eurooppaan.

Myös Etelä-Suomen liittoutuman etuja ajetaan yhdessä muiden eteläsuomalaisten aluetoimistojen kanssa. Maakunnan edustaminen ja markkinointi tapahtuu lähinnä hyvien käytäntöjen ja osaamisen markkinointina. On tärkeää tiedottaa hyvistä hankkeista ja kokemuksista ympäri Eurooppaa. Myös omien asiantuntijoiden markkinointi komissioon ja muihin valmistelutyössä mukana oleviin tahoihin on keskeisellä sijalla. Alueiden välinen yhteistyö on tärkeää Euroopan unionissa.

EU korostaa alueiden merkitystä kaikessa kehitystyössä ja sen työn kehittämisessä toimisto on valmis auttamaan. Brysselin aluetoimistojen ketjussa voi rakentaa yhteyksiä niihin alueisiin ja organisaatioihin, joilla on samoja intressejä. Kansainvälinen projektitoiminta vaatii kansainvälisiä partnereita ja yhteyksien luonti on aloitettava jo hyvissä ajoin eikä projektityön viimeisillä metreillä. Liittojen EU-toimisto Brysselissä avustaa erityisrahastohankkeiden valmistelussa ja hoitaa hankehakemusten edunvalvontaa mm. luomalla suoria neuvotteluyhteyksiä komissioon. Osa EU:n budjetista on omistettu erillisrahastoille, joilla kannustetaan ja kehitetään kansainvälistä toimintaa EU-maiden välillä. South-Finland EU-Office auttaa erillisrahastojen suhteen seuraamalla hakujen avautumista, tiedottamalla partnerihauista sekä tukemalla hakuprosessia ennen hakemuksen jättämistä. Toimisto tekee myös projektiseurantaa sekä asioi projektin eri vaiheissa komission kanssa.

Kehittääkseen yhteistä toimintaa liitot ovat olleet yhdessä perustamassa verkostoa, jossa alueiden kaikki kansainvälisistä asioista kiinnostuneet voisivat kokoontua ja edistää tiedonvaihtoa sekä verkottumista. Verkoston toiminta-ajatuksena ja lisäarvona on liikkeellepanijoiden mielestä edistää yhteistyötä niin maakunnissa kuin maakuntarajojen ylikin, parantaa tiedonkulkua ja kokemusten vaihtoa, hyödyntää muita verkostoja ja resursseja tehokkaammin, aikaansaada suurempia hankkeita

sekä nostaa osaamistasoa ja kehittää eri organisaatioiden välistä yhteistyötä. Toiminta on ilmaista ja perustuu vapaaehtoisuuteen sekä jokaisen jäsenen aktiivisuuteen.

Toimenpiteet:

1. Päijät-Häme nostetaan esimerkkialueeksi Euroopan aluepolitiikassa ja kehitetään maakunnalle merkittäviä kärkihankkeita mm. verkkopalveluiden ja ikääntyvän väestön tuomien muutosten alalla. Brysselissä järjestetään aiheista tapaamisia ja seminaareja. Kahden suuntaista viestintää tehostetaan.
2. EU:n budjetin väliarviointiin vaikutetaan niin kotimaassa hallituksen että Brysselissä komission ja parlamentin kautta. Vuonna 2007 alkavan uuden rakennerahastokauden (2014-) suunnitteluun valmistaudutaan maakunnassa, kansallisella ja eurooppalaisella tasolla eri tahojen kautta.
3. Päijät-Hämeen toimijoita autetaan toimimaan laajentuneessa EU:ssa ja erityisesti lähialueilla. Maakunnassa jaetaan tietoa EU:n uuden rakennerahastokauden vaikutuksista ja uusista ohjelmista. Autetaan ohjelmatyössä ja hankekoordinaatiota tehdään eri toimijoiden kesken.
4. Maakunnan kehittämisen tavoitteita toteutetaan tehokkaasti ulkomaisten yhteistyösuhteiden avulla. Maakunnan tavoitteet ja aloitteet tehdään tunnetuiksi oikeissa paikoissa EU:n hallinnossa. Päijät-Hämeen aloitteet tulevat huomioon otetuiksi myös CPMR:n edunvalvonnassa. Päijät-Hämeen liitto tunnistaa ne toimintansa osa-alueet, joilla se voi käyttää työssään tukena CPMR:stä saatavaa asiantuntemusta ja aktivoida muita maakunnan toimijoita mukaan järjestön toimintaan. CPMR:ssä tehdään poliittisia aloitteita sekä osallistutaan sen työryhmiin, yhteisiin hankkeisiin ja hallitustyöskentelyssä poliittiseen päätöksentekoon.
5. South-Finland EU-Office tukee maakuntiansa toimijoiden kansainvälistymistä. Toimisto tiedottaa EU-asioista melkein päivittäin ja vuoden aikana toimiston henkilökunta käy myös usein Suomessa luennoimassa ja tapaamassa alueellisia toimijoita. Toimisto toimii tukikohtana, josta löytyvät neuvottelutilat ja opastusta tapaamisten järjestelyyn. "Kolmas Tuoli" -käytäntö, eli mahdollisuus työskennellä lyhytaikaisesti toimistolta käsin on myös olemassa alueen toimijoille. Toimisto ottaa vastaan myös pieniä toimeksiantoja eri tahoilta.
6. Kansainvälisen verkoston (Päijät-Häme, Itä-Uusimaa ja Kanta-Häme) toimintaa tehostetaan ja uuden rahoituskauden rahoitusmahdollisuuksia käytetään aktiivisemmin hyväksi. Kansainvälinen verkosto järjestää temaattisia seminaaritilaisuuksia maakunnissa, edistää hanketoimintaa sekä tiedottaa ajankohtaisista kansainvälisistä asioista.
7. Maakunnan keskeiset kansainväliset toimijat kokoontuvat keskustelemaan maakunnan kansainvälistymisestä vuosittaisissa foorumitapaamisissa.

3.4. Päijät-Hämeen kaupunkien ja kuntien ystävyyskuntayhteistyö

Kunnille ja kaupungeille on tulevaisuudessa yhä tärkeämpää löytää temaattisia ja konkreettisia yhteistyömuotoja kuntatoimijoiden välillä joko kahdenvälisen tai monenkeskisen yhteistyön kautta. Kansainvälisen yhteistyön tulisi myös kuntasektorilla muodostua osaksi arkipäiväistä toimintaa,

jossa käytännön toimenpiteisiin ja toimintatapoihin voidaan tuoda malleja ja apua ulkomaisilta kumppaneilta. Yhteistyö ulkomaisten yhteistyöpartnereiden kanssa on verkostoyhteistyötä, jossa verkostojen verkostoiden tunteminen ja hyödyntäminen on yhä tärkeämpää.

Päijät-Hämeen kaupungit ja kunnat ovat tehneet aktiivista ystävyyskuntayhteistyötä vuosikymmenien ajan. Päijäthämäläisillä kunnilla on 35 ystävyyskuntaa eri puolilla Eurooppaa, joista vanhimmat yhteistyösopimukset on solmittu jo 1930-luvulla. Lisäksi maakunnan liitolla on useita yhteistyösopimuksia maakuntatasolla.

Euroopan unioni on tukenut ystävyyskuntatoimintaa vuodesta 1989 lähtien. Vuosina 2007-2013 ”Kansalaisten Eurooppa” – ohjelmasta (Europe for Citizens Programme) rahoitettavilla hankkeilla edistetään aktiivista kansalaisuutta, jolla lujitetaan keskinäistä suvaitsevaisuutta ja kulttuurien välistä vuoropuhelua sekä torjutaan rasismia. Kansalaisten Eurooppa -ohjelmalla rohkaistaan kaikkien osallistujamaiden kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen välistä vuorovaikutusta sekä edistetään Euroopan kansalaisuuteen ja demokratiaan, yhteisiin arvoihin sekä yhteiseen historiaan ja kulttuuriin liittyvää toimintaa ja keskustelua Euroopan tasolla toteutettavalla kansalaisten ja kansalaisjärjestöjen yhteistyöllä. Kansalaisten Eurooppa -ohjelman budjetti on 215 miljoonaa euroa.

Toimenpiteet:

1. Osallistuminen ”Kansalaisten Eurooppa” – ohjelmaan.
2. Perinteisestä ystävyyskuntayhteistyöstä muodostunutta kansainvälistä kontaktiverkostoa hyödynnetään laajemmin maakunnan eri toimijoiden, organisaatioiden ja elinkeinoelämän hyväksi.

4. Rahoitusvälineet

Alueen yhteisiä toimenpiteitä ja alueiden välistä yhteistyötä toteutetaan monilla eri tasoilla: elinkeinoelämän saralla, hanke- ja projektitasolla, alueellisten ja kansallisten verkostojen tasolla, alueiden välisenä yhteistyönä ja hallintotasolla. Maakunnan elinkeinoelämä ja kansainväliset toimijat sijoittavat vuosittain runsaasti omaa pääomaa kansainvälisiin toimenpiteisiin ja tuotekehitykseen. Rahoitusta kansainvälisiin toimenpiteisiin saadaan maakuntaan myös kansallisista rahoituslähteistä. Euroopan unioni on lisännyt rakennerahastokaudelle 2007-2013 rahoitusta alueiden välisiin kansainvälisiin ohjelmiin, ja niissä suoritettaviin toimenpiteisiin, joista tarkemmin jäljempänä.

Kansallisen ja Euroopan rakennerahastopolitiikan (EAKR, ESR) toteuttaminen mahdollistaa eri ohjelmissa kansainvälisen yhteistyön kehittämisen. Myös toimintaryhmien toteutukseen on uudella kaudella otettu kansainvälinen ulottuvuus. Rajat ylittävän yhteistyön ohjelmilla tuetaan erityisesti yritystoimintaan, matkailuun, ympäristöön, kulttuuriin, infrastruktuuriin sekä terveyden, kulttuurin ja koulutuksen alojen väliseen yhteistyöhön liittyviä toimia.

Päijät-Häme on mukana rajoittuvana alueena Keskinen Itämeri (Suomi-Ruotsi-Viro-Latvia) – ohjelmassa, jonka puitteissa voidaan jatkaa aktiivista hankeyhteistyötä mm. Viron suuntaan. Euroopan naapuruus- ja kumppanuusinstrumentissa (ENPI) Päijät-Häme on mukana rajoittuvana alueena Kaakkois-Suomi- Venäjä -ohjelmassa, joka mahdollistaa yhteistyön edistämisen mm. Pietarin ja Leningrad Oblastin kanssa. Päijät-Häme on myös mukana koko Itämeren laajuudessa IV B – ohjelmassa sekä koko Euroopan unionin laajuudessa IV C –ohjelmassa.

Tavoitteena on myös innovaatiotoimijoiden kansainvälisen yhteistyön ja EU:n muiden rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen mm. seitsemännestä puiteohjelmasta.

Rajat ylittävän yhteistyön (cross border) IV A -ohjelmilla tuetaan erityisesti yritystoimintaan, matkailuun, ympäristöön, kulttuuriin, infrastruktuuriin sekä terveyden, kulttuurin ja koulutuksen alojen väliseen yhteistyöhön liittyviä toimia. Tukikelpoisia alueita rajat ylittävään yhteistyöhön ovat kaikki EU:n maarajoilla sijaitsevat NUTS 3 -tason alueet sekä ne meriraja-alueet, joita erottaa enintään 150 kilometriä ottaen kuitenkin huomioon yhteistyön jatkuvuuden ja johdonmukaisuuden. Komissio vahvistaa lopullisen luettelon tukikelpoisista alueista, ja jäsenvaltiot puolestaan sopivat keskenään ohjelma-alueista. Päijät-Häme on mukana rajoittuvana alueena Keskisen Itämeren IVA – ohjelmassa.

Valtioiden välisen yhteistyön (transnational) IVB -ohjelmilla tuetaan erityisesti innovaatioihin, ympäristöön, saavutettavuuteen ja kestäväan kaupunkikehitykseen liittyviä toimia. Päijät-Häme on mukana Itämeren IVB –ohjelmassa.

Uusi alueiden välisen yhteistyön, tiedon vaihdon ja tutkimuksen (transnational) IVC -ohjelma on koko Euroopan unionin laajuinen ja perustuu vuosina 2000-2006 toimineisiin Interreg III C, Interact, Urbact ja Espon -ohjelmiin. Esitetyt alueiden välisen yhteistyön toiminta-alat ovat teknologiset innovaatiot, tutkimus ja kehitys, yrittäjyys, innovaatiot alueellisissa palveluissa, ympäristöriskien ehkäiseminen ja energiatehokkuus. Esitetyt verkosto-ohjelmien toiminta-alat ovat yhteistyöohjelmien toteuttamiseen liittyvät selvitykset, tietojen keruu ja parhaiden käytäntöjen levittäminen sekä kehitystrendien seuranta ja analyysi.

Yhteistyö Euroopan unionin ulkorajoilla siirtyy kaudella 2007-2013 eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden välineen (ENPI) ja liittymistä valmistelevan tukivälineen (IPA) piiriin. Euroopan alueellisen yhteistyön tavoitteesta osoitetaan näiden instrumenttien rajat ylittävälle yhteistyölle EU:n ulkorajoilla erikseen määritelty rahoitusosuus. Kaudella 2000-2006 ulkorajayhteistyötä on toteutettu Interreg- ja naapuruusohjelmien puitteissa. Ulkorajayhteistyö perustuu ENPI- ja IPA-asetuksiin, joiden valmistelua on Suomessa koordinoanut ulkoasiainministeriö. Suomen ja Venäjän välillä vuosina 2007-2013 toteutettavan EU-rahoitteisen rajat ylittävän yhteistyön lähtökohtana ovat vuosina 2004-2006 toteutetut naapuruusohjelmat. Päijät-Häme kuuluu rajoittuvana alueena Kaakkois-Suomi- Venäjä –ohjelmaan.

5. Kansainvälisen toiminnan ohjelman toteutumisen seuranta

Päijät-Hämeen kansainvälisen toiminnan ohjelman laatiminen on kytketty yhteen maakuntaohjelman laatimisen kanssa, joten kansainvälisen toiminnan ohjelman toteutumista seurataan ja ohjelmaa päivitetään seuraavan Päijät-Hämeen maakuntaohjelman laatimisen yhteydessä vuosille 2011-2014. Lisäksi maakunnan toimijat voivat kokoontua keskustelemaan ohjelman toteuttamiseen liittyvistä toimenpiteistä kuluvalle ohjelman toteuttamiskaudella.